

Rầy chổng cánh trên cây có múi

Rầy chổng cánh có tên khoa học là *Diaphorina citri* Kuwayana, thuộc họ Psyllidae, bộ Homoptera. Rầy chổng cánh là loại sâu hại phổ biến trên cây họ cam quýt. Ấu trùng và trưởng thành (thành trùng) rầy chổng cánh chích hút dinh dưỡng của lá và chồi non làm cho chồi non lụi dần, sần sùi, lá non nhỏ và bị xoắn lại.

Sự gây hại quan trọng nhất của rầy chổng cánh hiện nay là truyền vi khuẩn *Candidatus asiaticus* gây bệnh Greening cho các cây ăn quả có múi. Bằng cách chích hút trên những cây bị nhiễm bệnh và sau đó tiếp tục tấn công trên những cây không nhiễm bệnh, rầy chổng cánh sẽ truyền bệnh cho cây này qua vòi chích hút và qua nước bọt do vi khuẩn *Candidatus asiaticus* có thể tồn tại và được nhân lên về số lượng trong tuyến nước bọt của rầy chổng cánh.

1. Một số đặc điểm hình thái

Trứng

Màu vàng, hình trái lê, dài khoảng 0,3mm, phía trên nhọn tạo thành một cuộn nhỏ rất đặc biệt, thường được đẻ thành chùm ở trong nách lá hoặc trên lá các chồi lá non (lá còn xếp chưa mở ra).

Ấu trùng

Ấu trùng rất nhỏ, hình bầu dục dẹp, mới nở có màu vàng tươi. Tuổi 2 và tuổi 3 có màu xanh lục. Tuổi 4 và tuổi 5 màu nâu vàng.

Trưởng thành

Thân dài từ 2,5-3 mm, nâu xám, cánh có màu nâu vàng, chân có màu xám nâu, phần giữa cánh trong suốt, kéo dài thành một dây trắng từ gốc cánh đến cuối cánh, dây này bị gãy về phía cuối cánh. Đầu nhọn màu nâu nhạt. Mắt có màu đỏ. râu đầu ngắn có 5 đốt, đốt cuối râu đầu có màu đen. Bụng con cái sắp đẻ có màu hồng.

2. Một số đặc điểm sinh học

Rầy chổng cánh sinh trưởng và phát triển trong nhiều điều kiện nhiệt độ khác nhau, rầy trưởng thành có thể tồn tại được ở nhiệt độ lạnh – 40C và cả vùng khí hậu nóng và khô.

Sau vũ hóa 4-5 ngày, trưởng thành bắt cặp. Trứng được đẻ vào ban ngày, con cái đẻ khoảng 200-800 trứng, thời gian ủ trứng khoảng 2-11 ngày (tùy mùa).

Tại vùng đồng bằng sông Cửu Long, vòng đời của rầy chổng cánh kéo dài khoảng 28-32 ngày, trong điều kiện dinh dưỡng tốt lên đến 42 ngày và có thể có từ 12-14 thế hệ/năm.

3. Quy trình phòng chống tái nhiễm trên cây giống sạch bệnh

a. Chặt bỏ nguồn bệnh xung quanh

Loại bỏ nguồn bệnh ra khỏi vườn bằng cách chặt bỏ các cây đã bị nhiễm bệnh xung quanh vườn trước khi trồng cây sạch bệnh.

Trồng cây sạch bệnh được sản xuất trong nhà lưới 2 cửa có nguồn gốc rõ ràng, có bảo vệ khi vận chuyển (xử lý thuốc trước khi vận chuyển).

Tia cảnh và bón phân hợp lý để điều khiển các đợt đọt ra tập trung để dễ theo dõi và dễ phát hiện sự hiện diện của rầy chổng cánh.

Trồng cây chắn gió xung quanh vườn để hạn chế sự tái xâm nhiễm của Rầy chổng cánh từ nơi khác đến, vì gió cũng có ảnh hưởng đến sự phát tán và di chuyển của rầy trưởng thành.

Không nên trồng các loại cây hấp dẫn họ cam quýt như Nguyệt Quới, Càn Thăng, Kim Quýt gần vườn cam quýt, nhất là vườn ươm sản xuất cây giống.

b. Nhà vườn có thể áp dụng các phương pháp chống tái nhiễm bệnh

*** Sinh học**

Nuôi kiến vàng *Oecophylla smaragdina*.

Dùng bẫy màu vàng để theo dõi rầy chổng cánh. Mỗi vườn nên đặt ít nhất 5 bẫy để theo dõi (4 bẫy ở 4 góc vườn và một bẫy ở chính giữa vườn). Khi phát hiện thành trùng thì có thể sử dụng các loại thuốc hóa học để phòng trị.

*** Dầu khoáng**

Phun thuốc khi thấy chồi non khoảng 0,5 – 1cm và 2% số cây trên vườn ra chồi non, mỗi đợt chồi ta nên phun ít nhất 2 lần. Sử dụng Enspray 99,9 EC, pha 30-40 cc/8 lít nước.

*** Thuốc hóa học**

Cây con dưới 7 tháng tuổi, áp dụng phương pháp tưới như sau: pha 3 ml Confidor với 50 ml nước, tưới xung quanh cách gốc 10cm cho 01 cây, 3 tháng tưới 01 lần.

Cây con từ 7-12 tháng tuổi, áp dụng phương pháp sơn lên gốc 1,5 ml/cây/tháng/lần (vị trí sơn: từ mắt ghép trở xuống).

Cây từ 2 năm tuổi, áp dụng phương pháp sơn lên gốc 2 ml/cây/tháng/lần.

Sử dụng các thuốc bảo vệ thực vật để phun vào mỗi đợt lộc non trừ rầy như: Supracide 40 ND liều lượng 10-15ml/bình 8 lít, Actara 25 WG 1g/bình 8 lít, Trebon 10 ND 10-15 ml/bình 8 lít phun lên lá.

* Phòng rầy chổng cánh bằng cây trồng xen ổi

- + Chọn giống ổi: Ổi xá lý nghệ; nhân giống bằng chiết cành, ghép cành.
- + Chọn giống cây cam quýt phải sạch bệnh.
- + Trồng ổi trước 6 tháng và sau đó trồng cam quýt.
- + Khoảng cách trồng ổi: 2,5 x 2,5m hoặc 3 x 3m.
- + Khoảng cách trồng giống cam quýt 2,5 x 2,5m hoặc 3 x 3m; bươi: 5 x 5m hoặc 6 x 6m.
- + Chiều cao cây ổi thấp hơn cây cam quýt là 20 – 30 cm.
- + Điều kiện vườn cây trồng xen thoát nước tốt.
- + Chú ý phòng trừ bệnh thối rễ trên cam quýt bằng cách dùng góc ghép bươi Lông Cổ Cò.